

DESCOPERIRI MONETARE DIN MOLDOVA. IX*

DE

LUCIAN MUNTEANU**

Abstract:

We continue the regular publishing of the coins found in Moldavia, by presenting several ancient and medieval coins from various museum collections. The coins were discovered in the following locations: **I. Bosanci** (Suceava county) (1 AR, Antoninus Pius, 155–156); **II. Dodești** (Vaslui county) (1 AE, Maximianus Herculus, Antioch, 304–305; 1 AE, Constantinus I, Cyzicus, 328–329; 1 AE, Constantius II, Constantinople, 351–355); **III. Iași** (Iași county) (1 AE, dupondius, Hadrianus, 125–128); **IV. Tăcuta** (Vaslui county) (1 AR, Traianus, 100; 1 AR, subaeratus, Commodus–Severus Alexander; 1 AE, Constantius II, Heraclea, 351–355; 1 AE, Constantius II, Thessalonica, 350–361; 1 AE, Valens, Thessalonica, 364–367; 1 AE, Valens, Constantinople, 364–375); **V. Tătăruși** (Iași county) (1 AR, Commodus, 183); **VI. Cordăreni** (Botoșani county) (20 AR, Polish–Lithuanian Commonwealth: Poland (9 AR): Zygmunt III Waza, trojaki, 1590, 1594, 1595 (2), 1597 (2); 1599 (2), 1603; Lithuania (10 AR): Aleksander Jagiellończyk, półgrosze, 1495–1501; Zygmunt I Stary, półgrosze, 1518, 1524, 1526; Zygmunt II August, półgrosze, 1558, 1560, 1561, 1562 (2); Zygmunt III Waza, trojak, 1593; Riga (1 AR): Stefan Batory, trojak, 1586).

Keywords: coin finds, Moldavia, museum collections, ancient and medieval coins.

Prin publicarea unor noi descoperiri monetare și a unor informații recente despre descoperiri mai vechi, ne propunem să continuăm actualizarea dosarului numismatic al teritoriului situat între Carpați și Prut¹. Sunt prezentate monede antice și medievale, aflate izolat sau aparținând unor tezaure, găsite în mod întâmplător sau provenind din cercetări arheologice.

Toate piesele antice sunt de origine romană, fiind datate în diferite perioade ale Imperiului. Descoperirile de la Bosanci (Cat. I), Iași (Cat. III), Tăcuta (Cat. IV/1–2) și Tătăruși (Cat. V) completează bogatul repertoriu al emisiunilor imperiale timpurii din teritoriul est-carpatic. Două dintre ele ar putea fi considerate apariții oarecum deosebite în acest areal. Este vorba despre piesa din metal comun de la Iași, având un nominal mai puțin întâlnit în această parte a lumii „barbare” și despre un denar subaerat, aflat la Tăcuta (Cat. IV/2), pentru care nu a putut fi identificat emitentul și nici tehnica de realizare². Descoperirile de la Bosanci³ și de la Tăcuta⁴ ar putea fi corelate cu posibile așezări locale, din perioada romană, restul fiind aflate întâmplător. În absența unor informații mai precise cu privire la proveniența pieselor romane timpurii

* Acest articol a fost elaborat cu sprijinul unui grant acordat de Consiliul Național al Cercetării Științifice din România, CNCS-UEFISCDI, în cadrul proiectului cu numărul PN-III-P4-ID-PCE-2016-0669.

** Institutul de Arheologie, Iași; lucanas2000@yahoo.com

¹ Pentru contribuțiile anterioare din această serie, a se vedea: MIHAILESCU-BÎRLIBA, BUTNARIU 1988; MIHAILESCU-BÎRLIBA, BUTNARIU 1993; MIHAILESCU-BÎRLIBA, NICOLAE, ASĂVOAIE 2002; MUNTEANU, ONEL 2012; MUNTEANU 2013; MUNTEANU, IAȚCU 2014; MUNTEANU, BOȚAN, APOSTU 2015; MUNTEANU, BOȚAN, APOSTU 2016.

² MUNTEANU, POPUȘOI 2015: 3–6.

³ Un sestert, probabil de la Hadrianus, provine din aceeași localitate (ANDRONIC 2002: 263, Nr. III.3).

⁴ ZAHARIA, PETRESCU-DÎMBOVIȚA, ZAHARIA 1970: 325; COMAN 1980: 241–242, Nr. LXII.1; IONIȚĂ 1999: 104; BOGHIAN *et al.* 2016: 93, nota 89.

din argint, putem presupune că cel puțin o parte dintre ele ar fi putut aparține unor tezaure de denari imperiali, din care s-au desprins ulterior⁵.

Monedele romane de la Dodești (Cat. II/1–3) și cele de la Tăcuta (Cat. IV/3–6) sunt emisiuni imperiale târzii. Dosarul descoperirilor de acest fel, de pe teritoriul Moldovei⁶, este unul puțin cuprinzător, în condițiile în care, în această perioadă, nu se poate vorbi despre o circulație reală a pieselor monetare din bronz, în areal studiat⁷. În mod deosebit, la Dodești, ele au fost aflate în contexte arheologice atribuite culturii Sântana de Mureș–Černjachov. Dar și în astfel de situații, arareori întâlnite⁸, rolul monetar și, implicit, aportul lor pentru cronologia siturilor respective sunt semnificativ diminuate⁹. Despre piesele de la Tăcuta se cunosc doar informații generale, la fel ca pentru majoritatea descoperirilor de acest fel din Moldova.

Din perioada medievală facem cunoscute 20 de monede, care aparțin tezaurului de la Cordăreni. Este vorba despre un depozit de dimensiuni mari, bine studiat, care a fost inclus în categoria tezaurelor de circulație de pe teritoriul Moldovei¹⁰, având nucleul compus din emisiuni poloneze mărunte (polgroși lituanieni, în acest caz), cărora li se asociază diferite nominaluri. Lotul inedit este însoțit de lămuriri prețioase, oferite cu generozitate de către domnul profesor Nicolae Ursulescu, care ar permite reevaluarea unora dintre informațiile referitoare la condițiile întregii descoperiri. În ceea ce privește compoziția acestuia, toate nominalurile se regăsesc în tezaurul cunoscut din literatura de specialitate. Diferă, însă, într-o manieră considerabilă, proporțiile dintre ele. Astfel, preponderența trojakilor în eșantionul pe care îl facem cunoscut, ar sugera posibilitatea selecției intenționate a pieselor din descoperirea inițială.

Mulțumim colegilor care ne-au sprijinit în realizarea acestei lucrări, punându-ne la dispoziție, pentru studiu, piesele monetare și oferindu-ne informații prețioase cu privire la condițiile descoperirii lor: dr. Alexandru Gafincu (Piatra-Neamț), dr. Violeta-Maria Răileanu (Galați), prof. dr. Dan Gh. Teodor (Iași), dr. Mădălin-Cornel Văleanu (Iași), dr. Sergiu-Constantin Enea (Târgu Frumos), dr. Ciprian-Cătălin Lazanu (Vaslui), Dan Vasilescu (Constanța), dr. Felix-Adrian Tencariu (Iași), Cristian Iosub (Iași) și prof. dr. Nicoale Ursulescu (Iași).

⁵ MIHAILESCU-BÎRLIBA 1980: 177. La Tăcuta, în același punct („Dealul Miclea”), au mai fost descoperite, anterior, alte trei monede imperiale din argint (două Marcus Aurelius și una de la Faustina II) (ZAHARIA, PETRESCU-DÎMBOVIȚA, ZAHARIA 1970: 325, Pl. CCLVIII.2–4; MITREA 1971: 130, Nr. 82; MITREA 1971a: 409, Nr. 82; MIHAILESCU-BÎRLIBA 1980: 271, No. 152) (în toate aceste lucrări, descoperirile sunt plasate la Mircești, comuna Tăcuta).

⁶ Un repertoriu detaliat al descoperirilor de acest fel, de la nordul Dunării de Jos, a se vedea la BUTNARIU 1987; BUTNARIU 1988; BUTNARIU 1991 și, recent, la LĂZĂRESCU 2014: 216–226; LĂZĂRESCU 2015: 225–251.

⁷ MIHAILESCU-BÎRLIBA 1980: 217; MIHAILESCU-BÎRLIBA, URSACHI 1988: 122.

⁸ MOISIL 2009: 262.

⁹ TEODOR 2015: 60.

¹⁰ BUTNARIU 1998: 165; BUTNARIU 2012: 83; MUNTEANU 2005.

CATALOGUL DESCOPERIRILOR¹¹

A. MONEDE ANTICE

I. Bosanci (jud. Suceava)

Moneda a fost descoperită între localitățile Bosanci și Luncușoara (com. Udești), în mai 2015, de către dr. Alexandru Gafincu. În același loc au fost identificate numeroase fragmente ceramice, locale și romane (amfore), precum și urme consistente de chirpici, care ar putea indica existența unei așezări din perioada romană;

Bibl.: inedită;

AR (*denarius*); 2,94 g; 16x17 mm; ora 6; s.c.;

Av. ANTONINVS AVG PIVS P P M P II

Rv. TRPOTXIX COS III

Imperiul Roman, Antoninus Pius, Roma, anii 155–156 (RIC III: 56, Nr. 254; BMC IV: 126, Nr. 860, emisiunea a 2-a); MB; informații dr. Alexandru Gafincu (Piatra-Neamț); identificare preliminară a monedei – dr. Violeta-Maria Răileanu (Galați).

II. Dodești (jud. Vaslui)

Monedele au fost aflate în stațiunea de la Dodești (sectorul „Călugăreasca”), care a fost cercetată, sistematic, între anii 1967–1975. Au fost identificate două faze distincte în evoluția acestei așezări, care se eșalonează, cronologic, de la sfârșitul veacului al III-lea, până la începutul secolului al V-lea. Primele două piese (Nr. II.1–2) provin din complexe arheologice ce aparțin primei faze de locuire, ultima fiind aflată în stratul de cultură.

Bibl. TEODOR 2015: 21, 36, 52, 60, 134, Fig. 42.6–7, 11; 135, Fig. 43.13–15.

Informații: prof. dr. Dan Gh. Teodor (Iași).

1.

AE (*follis*); 8,31 g; 26x28 mm; ora 12; s.c.;

Av. IMPCMAMAXIMIANVSPFAVG

Rv. GENIOPOPV LIROMANI; în exergă ANT•, în câmp dreapta Z

Imperiul Roman, Maximianus Herculus, Antiohia, officina a 7-a, anii c. 304–305 (RIC VI: 621, Nr. 58b);

Dodești; anul 1969; S XV; Gr IV (în umplutura gropii, care a avut, probabil, o destinație magico-religioasă); – 0,85 m; IAL, f.n.inv.;

2.

AE (*follis*); 2,71 g; 18x19 mm; ora 6; s.c.;

Av. CONSTAN TINVSAVG

Rv. PROVIDEN TIAEAVGG; în exergă SMKA•

Imperiul Roman, Constantinus I, Cizic, officina 1, anii 324–330 (LRBC I: 28, nr. 1189) sau anii 328–329 (RIC VII: 652, Nr. 55);

Dodești; anul 1969; S XV; L 14 (pe podeaua locuinței – atelier pentru prelucrarea oaselor și coarnelor de cerb); – 1,40 m;

IAL, f.n.inv.;

¹¹ Sunt folosite următoarele abrevieri pentru metale (AR – argint, AE – bronz), date metrologice (g – gram, m – metru, mm – milimetru), stare de conservare a monedelor (b.c. – bine conservată, f.s.c. – foarte slab conservată, s.c. – slab conservată), contexte arheologice (Gr. – gropă, L – locuință, S – secțiune) și colecții (MB – Muzeul Bucovinei, Suceava; IAI – Institutul de Arheologie, Iași; MIM – Muzeul de Istorie a Moldovei, Iași; MJV – Muzeul Județean „Ștefan cel Mare”, Vaslui; MJB – Muzeul Județean Botoșani; f.n.inv. – fără număr de inventar).

În ceea ce privește maniera de prezentare a monedelor în Catalog, precizăm că, de fiecare dată este descrisă legenda, împreună cu restul semnelor epigrafice.

3.

AE; 2,17 g; 17×18 mm; ora 12; f.s.c.;

Av. DNCONSTAN TIVSPFAVG

Rv. FELTEMP REPARATIO; în exergă CONS[?], iar în câmp stânga •

Imperiul Roman, Constantius II, Constantinopol, anii 351–354 (LRBC II: 87, Nr. 2043) sau 15 martie 351–6 noiembrie 355 (RIC VIII: 458, Nr. 121);

Dodești; anul 1970; S XIX (în stratul de cultură);

IAI, f.n.inv.

III. Iași (jud. Iași)

Piesa a fost aflată, în mod întâmplător, în zona Ciric, de către domnul Ionuț Poșchin (din localitatea Dancu, comuna Holboca, jud. Iași), în februarie 2015;

Bibl.: inedită;

AE (*dupondius*); 9,74 g; 25×27 mm; f.s.c.;

Av. HADRIANVS AVGVSTVS

Rv. COS/ SC/ III

Imperiul Roman, Hadrianus, Roma, anii 125–128 (grupa B) (RIC II: 426, nr. 658(j)) sau anii 124/125–128 (grupa D) (BMC III: 436, nr. 1331) sau anul 126 (HILL 1970: 159, nr. 327, emisiunea a 13-a);

MIM, nr. inv. 23619; informații dr. Mădălin–Cornel Văleanu (Iași).

IV. Tăcuta (jud. Vaslui)

Toate monedele au fost descoperite pe teritoriul localității, de-a lungul timpului. Prima dintre ele (Nr. IV.1) a fost aflată în cursul săpăturilor arheologice sistematice, din anul 2015, în situl preistoric din punctul „Dealul Miclea”. Din păcate, piesa nu are context, ea fiind recuperată din stratul vegetal. Alte trei monede (Nr. IV.3–4,6) știm doar că se află în colecția domnului Ștefan Ciudin (din Tăcuta). Despre restul pieselor (Nr. IV.2,5) nu se cunosc niciun fel de informații.

1.

AR (*denarius*); 2,79 g; 18 mm; b. c.;

Av. IMPCAESNERVATRAI ANAVGGERM

Rv. PMTRPCOSIIPP

Imperiul Roman, Traianus, Roma, anul 100 (RIC II: 247, Nr. 40 var.; BMC III: 39, Nr. 63) sau 1 ianuarie–sfârșitul anului 100 (MIR 14: 229, Nr. 81e) sau 1 ianuarie/28 februarie(?)–octombrie 100 (MER–BN IV: 42, Nr. 80–81 var.)

Tăcuta – „Dealul Miclea”, anul 2015, în stratul vegetal;

Bibl.: BOGHIAN *et al.* 2016: 93;

MJV, f.n.inv.; informații suplimentare dr. Sergiu–Constantin Enea (Târgu Frumos) și dr. Ciprian–Cătălin Lazanu (Vaslui);

2.

AR (*denarius subaeratus*); 2,51 g; 16×18 mm; ora 12; f. s. c.;

Av./Rv. ilizibil

Imperiul Roman, Commodus – Severus Alexander (?), anii 180–235 (?);

3.

AE3; 2,22 g; 17×19 mm; s.c.;

Av. DNCONSTAN TIVSPFAVG

Rv. FELTEMP REPARATIO; în exergă SMHB

Imperiul Roman, Constantius II, Heraclea, officina a 2-a, anii 351–354 (LRBC II: 83, Nr. 1900) sau 15 martie 351–6 noiembrie 355 (RIC VIII: 436, Nr. 90);

Colecția Ștefan Ciudin (Tăcuta); informații dr. Sergiu–Constantin Enea;

4.

AE3; 1,76 g; 14×15 mm; f.s.c.;

Av. [DN]CONST[AN] [TIVS]PFAVG

Rv. ilizibil

Imperiul Roman, Constantius II, Thessalonica (?), anii 351–361 (LRBC II: 78) sau 25 decembrie 350–vara lui 361 (RIC VIII: 418–419, 421);

Colecția Ștefan Ciudin (Tăcuta); informații dr. Sergiu–Constantin Enea și Dan Vasilescu;

5.

AE3; 2,34 g; 16×17 mm; ora 6; b. c.;

Av. DNVALEN SPFAVG

Rv. GLORIARO MANORVM; în exergă TEST;

Imperiul Roman, Valens (364–378), Thessalonica, officina a 3-a, anii 364–367 (LRBC II: 79, Nr. 1705) sau 25 februarie 364–24 august 367 [RIC IX: 176, Nr. 16(b)];

6.

AE3; 1,96 g; 16×17 mm; f.s.c.; bătută descentrat pe revers; ruptă;

Av. [DNVALENS] PFAVG

Rv. [GLO]RIARO MANORVM; în exergă [C]ON[S?];

Imperiul Roman, Valens, Constantinopol, anii 364–375 (LRBC II: 87–88) sau 25 februarie 364–17 noiembrie 375 [RIC IX: 214, Nr. 16(c) sau 220, Nr. 41 (b)];

Colecția Ștefan Ciudin (Tăcuta); informații dr. Sergiu–Constantin Enea.

V. Tătăruși (jud. Iași)

Moneda se află în colecția Muzeului din Tătăruși, fiind descoperită pe teritoriul localității, înainte de anul 1989;

Bibl.: inedită;

AR (*denarius*); fără date tehnice; s.c.;

Av. MCOMMODVSAN TONAVGPIVS

Rv. TRPVIIIIMP VI COSIIIIPP

Commodus, Roma, anul 183 (emisiunea a doua) (RIC III: 372, Nr. 59; BMC IV: 706, Nr. 106) sau august–9.12.183 (MIR 18: 149, Nr. 583–4/30, emisiunea 48);

Muzeul Satului din Tătăruși; informații dr. Felix–Adrian Tencariu (Iași) și Cristian Iosub (Iași).

B. MONEDE MEDIEVALE**VIII. Cordăreni (jud. Botoșani)**

Acest lot de 20 de monede aparține tezaurului de la Cordăreni, bine cunoscut în literatura de specialitate. Din primele informații publicate, depozitul ar fi fost descoperit în anul 1965, în timpul unor lucrări edilitare și a ajuns, cu sprijinul profesorului Gheorghe Buțincu, în colecția Muzeului din Dorohoi, de unde a fost transferat la Muzeul Județean Botoșani. El conținea două inele din argint și 594 de monede (1 AV, 591 AR, 2 AE; *t.p.q.* anul 1605), adăpostite într-o cană de lut¹². În urma restudierii recente a acestei descoperiri s-a constatat că vasul și inelele nu se mai regăsesc în colecția Muzeului, iar compoziția și structura depozitului monetar sunt diferite (617 AR; *t.p.q.* anul 1605)¹³. Ultima publicare a tezaurului conține un adaos de 19 piese, care au fost predate Muzeului din Botoșani, de către Al. Apostol, în decembrie 1976 (636 AR; *t.p.q.* anul 1607)¹⁴.

¹² ENĂCHIUC 1992.

¹³ BUTNARIU, SETNIC 2009.

¹⁴ SETNIC, BUTNARIU 2010.

Lotul de față este însoțit de câteva informații care au fost oferite domnului N. Ursulescu de către studentul S. Onciu, în anul 1968. Ele vin să corecteze și să completeze datele cunoscute despre această descoperire. Astfel, tezaurul ar fi fost aflat în anul 1964, de către localnicii care săpau șanțul pentru fundațiile grajdurilor C.A.P.-ului, pe locul numit „Siliște”, monedele fiind adăpostite în câteva vase „asemănătoare cu amforele de tip Corlăteni”. În punctul (toponimul) respectiv, au fost identificate „cioburi și resturi de vetre de epocă feudală moldovenească”, care ar putea aparține unei așezări medievale¹⁵.

Bibl. ENĂCHIUȘ 1992; BUTNARIU, SETNIC 2009; SETNIC, BUTNARIU 2010.

Informații: Prof. dr. Nicoale Ursulescu (Iași).

1.

AR (*trojak*); 2,37 g; 20 mm; 1h; b.c.;

Av. SIGIIIDGR•POLONI•M•D•L•

Rv. •III•/— — —/GROS•ARG/TR•R•POLO/NI-95/•I-F•

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Olkusz (herb Lewart și literele IF – Jan Firlej), anul 1595 (GUMOWSKI 1960: 124, Nr. 1022; IGER 2008: 88, Nr. O.95.4g var.);

MJB, f.n.inv.;

2.

AR (*trojak*); 2,25 g; 19×20 mm; 6h; s.c.; bătută descentrat pe revers;

Av. SIG•III•DGR••••POLONMD

Rv. •III•/••••••••/GROS•ARG/TR•R•POLO/•NI-99/•I-F•

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Olkusz (herb Lewart și literele IF – Jan Firlej), anul 1599 (GUMOWSKI 1960: 127, Nr. 1093; IGER 2008: 92, Nr. O.99.1i-j var.);

MJB, f.n.inv.;

3.

AR (*trojak*); 2,27 g; 20×21 mm; 9h; b.c.;

Av. •SIG•III•D•G•REX•PO•M•D•L•

Rv. •III•/•• — —/GROS•ARG•/•TRIP•REG•/•POLONLÆ/—90•/I-D

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Poznań (herb Przegonia și literele ID – Jan Dulski; semn monetar: háky/křížik – Teodor Busch), anul 1590 (GUMOWSKI 1960: 123, Nr. 995; IGER 2008: 97, Nr. P.90.2a var.);

MJB, f.n.inv.;

4.

AR (*trojak*); 2,30 g; 20 mm; 12h; b.c.; bătută descentrat pe avers;

Av. •SIGSMIIID•G-REX•PO•M•D•L•

Rv. III/★ — —★/GROS•ARG•/•TRIP•REG•/•POLONI•/★-94-★/★

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Malbork (herb Lewart – Jan Firlej; semn monetar: pierścień – Kaspar Goebel și trójkać – Gracjan Gonzalo), anul 1594 (GUMOWSKI 1960: 124, Nr. 1021; IGER 2008: 115, Nr. M.94.1b var.);

MJB, f.n.inv.;

5.

AR (*trojak*); 2,52 g; 20×21 mm; 2h; b.c.; bătută descentrat pe avers;

Av. SIG•I•I•I•D•GREXPOLO•MD•L•

Rv. •III•/•• — —•/•GROS•ARG•/TRIP•REG•/•P•OLON95:/I-FS-C/•

¹⁵ TUDOR *et al.* 1953: 429 (în marginea de SE a satului, pe o pantă din apropierea imașului); PĂUNESCU, ȘADURSCHI, CHIRICA 1976: 74, Nr. XI.1.B (în marginea de sud a satului, pe o pantă din apropierea imașului); ȘOVAN 2013: 88, Nr. 2 (la sud de sat, pe partea dreaptă a pâraului Ibăneasa, la circa 500 m sud de biserică).

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Bydgoszcz (herb Lewart și literele IF – Jan Firlej; herb Radwan și literele SC – Stanisław Cikowski), anul 1595 (GUMOWSKI 1960: 124, Nr. 1026; IGER 2008: 120, Nr. B.95.9g var.);
MJB, f.n.inv.;

6.

AR (*trojak*); 2,04 g; 19×20 mm; 3h; s.c.; ruptă; fisurată;

Av. •SIG•III•D•–•G•REX•PO•MDL

Rv. •III•/---/GROS•ARG/:TRI•R•PO/•99-B•/•–•

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Bydgoszcz (herb Lewart – Jan Firlej; litera B – marca monetăriei), anul 1599 (GUMOWSKI 1960: 127, Nr. 1096; IGER 2008: 126, Nr. B.99.2b var.);

MJB, f.n.inv.;

7.

AR (*trojak*); 2,43 g; 21 mm; 9h; b.c.; bătută descentrat pe avers;

Av. SIG•3•D•G•–•REX•PO•M•D•L•

Rv. •III•/---/GROS•ARG/TRIP•REG/POLO97/–I–F–/•–

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Wschowa (herb Lewart și literele IF – Jan Firlej; semne monetare: ruža – Herman Rüdiger și trojlistok – Jan Dittmar), anul 1597 (GUMOWSKI 1960: 125, Nr. 1063; IGER 2008: 131, Nr. W.91.1d–e var. – cu unul din semnele monetare identificat diferit);

MJB, f.n.inv.;

8.

AR (*trojak*); 2,35 g; 20×21 mm; 3h; b.c.;

Av. SIG•3•D•G•–•REX•PO•M•DL•

Rv. III/---/GROS•ARG/TR•R•POLO/NI•–97/•I–F•–

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Lublin (herb Lewart și literele IF – Jan Firlej; semn monetar – Hans Ecke (?)), anul 1597 (GUMOWSKI 1960: 125, Nr. 1066; IGER 2008: 148, Nr. L.97.19c var.);

MJB, f.n.inv.;

9.

AR (*trojak*); 2,30 g; 20 mm; 12h; b.c.;

Av. SIGISMIII•D•G–REX•PO•M•D•L

Rv. III/★---★/GROS•ARG:/TRIP:REG•/POLONI•/16K03

Uniunea Polono-Lituaniană: Coroana, Zygmunt III Waza, Kraków (litera K – marca monetăriei), anul 1603 (GUMOWSKI 1960: 127, Nr. 1127; IGER 2008: 159, Nr. K.03.1a);

MJB, f.n.inv.;

10.

AR (*półgrosz*); 1,13 g; 20 mm; 11h; s.c.; bătută descentrat pe revers;

Av. ALEXANDRI◊MON'◊

Rv. †MAGNI◊DVC'◊LITVANIE

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Aleksander Jagiellończyk, Wilno, anii 1501–1506 (GUMOWSKI 1960: 104, Nr. 472) sau 1495–1501 (SZWAGRZYK 1990: 72, Nr. 256) sau anii 1492–1506 (KOPICKI 1995: 143, Nr. 3123);

MJB, f.n.inv.;

11.

AR (*półgrosz*); 1,14 g; 19 mm; 7h; f.s.c.; bătută descentrat pe revers; ruptă;

Av. †MONETA:SIGISMVNDI:1518

Rv. †MAGNI:DVCIS:LITVANIE

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt I Stary, Wilno, anul 1518 (KURPIEWSKI 1994: 45, Nr. 121; KOPICKI 1995: 144, Nr. 3147);

MJB, f.n.inv.;

12.

AR (*pólgrosz*); 1,09 g; 20 mm; 7h; s.c.; bătută descentrat pe avers și pe revers; îndoită;

Av. ✚MONETA:SIGISMVNDI:15Z4

Rv. ✚MAGNI:DVCIS:LITVANIE:

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt I Stary, Wilno, anul 1524 (KURPIEWSKI 1994: 51, Nr. 155; KOPICKI 1995: 145, Nr. 3169);

MJB, f.n.inv.;

13.

AR (*pólgrosz*); 1,12 g; 20 mm; 12h; s.c.; bătută descentrat pe revers;

Av. ✚MONETA:SIGISMVNDI:15Z6

Rv. ✚MAGNI:DVCIS:LITVANIE

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt I Stary, Wilno, anul 1526 (KURPIEWSKI 1994: 52, Nr. 160; KOPICKI 1995: 145, Nr. 3174);

MJB, f.n.inv.;

14.

AR (*pólgrosz*); 1,11 g; 19×20 mm; 5h; b.c;

Av. ▲SIGIS▲AVG▲REX▲PO▲MAG▲DVX▲LI

Rv. ▲MONETA▲MAGNI▲DVCAT⁹▲LITV/ 1558

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt II August, Wilno, anul 1558 (SZWAGRZYK 1990: 217, Nr. 2429; KURPIEWSKI 1994: 156, Nr. 698);

MJB, f.n.inv.;

15.

AR (*pólgrosz*); 1,18 g; 19 mm; 1h; s.c; bătută descentrat pe avers;

Av. ▲SIGIS▲AVG▲REX▲PO▲MAG▲DVX▲L

Rv. ▲MONETA▲MAGNI▲DVCAT⁹▲LITV/ 1560

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt II August, Wilno, anul 1560 (SZWAGRZYK 1990: 217, Nr. 2429; KURPIEWSKI 1994: 157, Nr. 707);

MJB, f.n.inv.;

16.

AR (*pólgrosz*); 1,18 g; 19×20 mm; 1h; s.c; bătută descentrat pe avers și pe revers; ruptă;

Av. ▲SIGIS▲AVG▲REX▲PO▲MAG▲DVX▲LI

Rv. ▲MONETA▲MAGNI▲DVCAT⁹▲LITVA/ 1561

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt II August, Wilno, anul 1561 (SZWAGRZYK 1990: 217, Nr. 2429; KURPIEWSKI 1994: 158, Nr. 716);

MJB, f.n.inv.;

17.

AR (*pólgrosz*); 1,21 g; 19×20 mm; 2h; s.c; bătută descentrat pe avers și pe revers;

Av. ▲SIGIS▲AVG▲REX▲PO▲MAG▲DVX▲L (litere dublate)

Rv. ▲MONETA▲MAGNI▲DVCAT⁹▲LITV/ 156Z

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt II August, Wilno, anul 1562 (SZWAGRZYK 1990: 217, Nr. 2429; KURPIEWSKI 1994: 159, Nr. 718);

MJB, f.n.inv.;

18.

AR (*pólgrosz*); 1,11 g; 19×20 mm; 1h; s.c;

Av. ▲SIGIS▲AVG▲REX▲PO▲MAG▲DVX▲L

Rv. ▲MONETA▲MAGNI▲DVCAT▲LITV/ 156Z

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt II August, Wilno, anul 1562 (SZWAGRZYK 1990: 217, Nr. 2429; KURPIEWSKI 1994: 159, Nr. 719);

MJB, f.n.inv.;

19.

AR (*trojak*); 2,18 g; 21 mm; 1h; b.c.;

Av. SIG•III•D•G•-•REX-PO•M•D•L•

Rv. *III*/---/GROS•ARG/TRIP•M•D•L•/*15-93*

Uniunea Polono-Lituaniană: Lituania, Zygmunt III Waza, Wilno (herb Chalecki (šíp) – Demetriusz Chalecki), anul 1593 (GUMOWSKI 1960: 135, Nr. 1334; IGER 2008: 167, Nr. V.93.3b var.);

MJB, f.n.inv.;

20.

AR (*trojak*); 2,64 g; 21 mm; 3h; b.c.;

Av. STEP•D•GREX•P•D•L•

Rv. -III-/15-86/GR-OS/ARG•TRIP/CIVI•RI•/+GE+

Uniunea Polono-Lituaniană: Riga, Stefan Batory, Riga (semn monetar: lilia – Herman Wulf), anul 1586 (GUMOWSKI 1960: 117, Nr. 814; IGER 2008: 61, Nr. R.86.2c-d var.);

MJB, f.n.inv.

BIBLIOGRAFIE

- ANDRONIC 2003 Andronic, M., *Descoperiri de monede romane la răsărit de Carpați*, in: BSNR, 90-91/144-145 (1996-1997), 263-266.
- BMC III, IV *Coins of the Roman Empire in the British Museum*. III. Mattingly, H., *Nerva to Hadrian*, Oxford University Press, London, 1936; IV. Mattingly, H., *Antoninus Pius to Commodus*, Oxford University Press, London, 1940.
- BOGHIAN *et al.* 2016 Boghian, D., Enea, S.-C., Lazanu, C.-C., Asăndulesei, A., Stigleț, D.-I., Sirbu, L., Sirbu, G., *Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui. Punct: Dealul Miclea/Paic*, in: CCA. Campania 2015, 93-94.
- BUTNARIU 2012 Butnariu, V.M., «*Grossus argenteus triplex*» în Moldova (II), in: SCN, S.N., 3 (15), 73-95.
- BUTNARIU 1998 Butnariu, V.M., *Moldova între „spații monetare” și „rațiuni de stat”. Anii 1574-1612*, in: SCN, 12 (1997), 157-172.
- BUTNARIU 1991 Butnariu, V.M., *Monedele romane postareliene în teritoriile carpato-dunăreano-pontice (anii 275-491). II. Perioada 383-491*, in: ArhMold, 14, 67-107.
- BUTNARIU 1988 Butnariu, V.M., *Monedele romane postareliene în teritoriile carpato-dunăreano-pontice (anii 275-491). II. Perioada 324-383*, in: ArhMold, 12, 131-196.
- BUTNARIU 1987 Butnariu, V.M., *Monedele romane postareliene în teritoriile carpato-dunăreano-pontice (anii 275-491). I. Perioada 275-324*, in: ArhMold, 11, 113-140.
- BUTNARIU, SETNIC 2009 Butnariu, V.M., Setnic, E., *Note numismatice (VII)*, in: ActaMS, 7-8 (2008-2009), 133-143.
- COMAN 1980 Coman, G., *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, Ed. Litera, București.
- ENĂCHIUC 1992 Enăchiuc, V., *Relațiile comerciale ale Moldovei în secolele XVI-XVII ilustrate de tezaurul monetar descoperit la Cordăreni, județul Botoșani*, in: ActaMM, 12-14 (1990-1992), 93-101.
- GUMOWSKI 1960 Gumowski, M., *Handbuch der polnischen Numismatik*, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Graz.
- HILL 1970 Hill, P.V., *The dating and arrangement of the undated coins of Rome. A.D. 98 - 148*, Spink & Son Ltd., London.

- IGER 2008 Iger, T., *Katalog trojaków polskich*, Wydanie pierwsze, Warszawa.
- IONIȚĂ 1999 Ioniță, I., *Sondajul arheologic de la Tăcuta (județul Vaslui)*, in: ArhMold, 20 (1997), 89–106.
- KOPICKI 1995 Kopicki, E., *Ilustrowany skorowidz pieniędzy polskich i z polską związanych*, I–II, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, Zarząd Główny, Warszawa.
- KURPIEWSKI 1994 Kurpiewski, J., *Katalog monet polskich 1506 – 1573 (Zygmunt I Stary – Zygmunt II August – bezkrólewie 1573)*, Polskie Tow. Numizmatyczne, Warszawa.
- LĂZĂRESCU 2015 Lăzărescu, V.–A., *Locuirea în Transilvania din ultimele decenii ale provinciei Dacia și până la prăbușirea „imperului” hunic*, Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, Cluj–Napoca.
- LĂZĂRESCU 2014 Lăzărescu, V.–A., *Is there a meaning behind the distribution patterns of the Late Roman coins found in Barbaricum? A comparative approach between the inner– and extra–Carpathian areas*, in: Cociș, S. (Hrsg.), *Archäologische Beiträge: Gedenkschrift Zum Hundertsten Geburtstag Von Kurt Horedt*, Mega Verlag, Cluj–Napoca, 207–242.
- LRBC I, II *Late Roman Bronze Coinage A.D. 324–498*, Spink & Son Ltd., London, 1965. I. Hill, P.V., Kent, J.P.C., *The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324–346*; II. Carson, R.A.G., Kent, J.P.C., *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire, A.D. 346–498*.
- MER–BN IV *Catalogue des monnaies de l'Empire romain. IV. Besombes, P.–A., Trajan (98–117 après J.–C.)*, Bibliothèque Nationale de France, Poinson Numismatique, Paris/Strasbourg, 2008.
- MIHAILESCU–BÎRLIBA 1980 Mihailescu–Bîrliba, V., *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, Ed. Academiei R.S.R., București.
- MIHAILESCU–BÎRLIBA, BUTNARIU 1993 Mihailescu–Bîrliba, V., Butnariu, V., *Descoperiri monetare din Moldova. II*, in: ArhMold, 16, 289–294.
- MIHAILESCU–BÎRLIBA, BUTNARIU 1988 Mihailescu–Bîrliba, V., Butnariu, V., *Descoperiri monetare din Moldova. I*, in: ArhMold, 12, 311–320.
- MIHAILESCU–BÎRLIBA, NICOLAE, ASĂVOAIE 2002 Mihailescu–Bîrliba, V., Nicolae, E., Asăvoaie, C., *Descoperiri monetare din Moldova. III*, in: ArhMold, 22 (1999), 219–232.
- MIHAILESCU–BÎRLIBA, URSACHI 1988 Mihailescu–Bîrliba, V., Ursachi, V., *Tezaurul de monede romane descoperit la Traian, județul Neamț*, in: ArhMold, 12, 117–130.
- MIR 14, 18 *Moneta Imperii Romani. 14. Woytek, B., Die Reichsprägung des Kaisers Traianus (98–117)*, Bd. I–II, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 2010; 18. Szaivert, W., *Die Münzprägung der Kaiser Marcus Aurelius, Lucius Verus und Commodus (161–192)*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1986.
- MITREA 1971 Mitrea, B., *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, in: SCIVA, 22/1, 115–134.
- MITREA 1971a Mitrea, B., *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumaine*, in: Dacia N.S., 15, 395–413.
- MOISIL 2009 Moisil, D., *Distribuția numerarului roman târziu în Barbaricum: România – studiu de caz*, in: Țentea, O., Opreș, I.C. (eds.), *Near and beyond the roman frontiers. Proceedings of a colloquium held in Târgoviște, 16–18 october 2008/ Supplementum Cercetări Arheologice XVI*, National Museum of Romanian History, Bucharest, 257–294.
- MUNTEANU 2013 Munteanu, L., *Descoperiri monetare din Moldova. V*, in: ArhMold, 36, 191–198.
- MUNTEANU 2005 Munteanu, L., *Aspecte ale circulației monetare în Moldova în secolele XVI–XVII*, in: ArhMold, 27 (2004), 241–260.
- MUNTEANU, BOȚAN, APOSTU 2016 Munteanu, L., Boțan, S.–P., Apostu, A.–E., *Descoperiri monetare din Moldova. VIII*, in: ArhMold, 39, 129–140.
- MUNTEANU, BOȚAN, APOSTU 2015 Munteanu, L., Boțan, S.–P., Apostu, A.–E., *Descoperiri monetare din Moldova. VII*, in: ArhMold, 38, 175–190.

- MUNTEANU, IAȚCU 2014 Munteanu, L., Iațcu, I., *Descoperiri monetare din Moldova. VI*, in: ArhMold, 37, 169–179.
- MUNTEANU, ONEL 2012 Munteanu, L., Onel, C., *Descoperiri monetare din Moldova. IV*, in: ArhMold, 35, 181–189.
- MUNTEANU, POPUȘOI 2015 Munteanu, L., Popușoi, E., *The Roman Coin Hoard from Iezer*, in: AIIX, 51 (2014)/ Mihalache, A., Aparaschivei, D., Cliveti, Gh., Simon, Al. (eds.), *Inovație și interdisciplinaritate în cercetarea arheologică și istorică: teorii, metode, surse* (supliment), 1–34.
- PĂUNESCU, ȘADURSCHI, CHIRICA 1976 Păunescu, Al., Șadurschi, P., Chirica, V., *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, Muzeul Județean Botoșani, București.
- RIC II, III, VI, VII, VIII, IX *The Roman Imperial Coinage*. II. Mattingly, H., Sydenham, E.A., *Vespasian to Hadrian*, Spink & Son Ltd., London, 1926; III. Mattingly, H., Sydenham, E.A., *Antoninus Pius to Commodus*, Spink & Son Ltd., London, 1930; VI. Sutherland, C.H.V., *From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A. D. 313)*, Spink & Son Ltd., London, 1967; VII. Bruun, P.M., *Constantine and Licinius. A.D. 313–337*, Spink & Son Ltd., London, 1966; VIII. Kent, J.P.C., *The family of Constantine I. A.D. 337–364*, Spink & Son Ltd., London, 1981; IX. Pearce, J.W.E., *Valentinian I – Theodosius I*, Spink & Son Ltd., London, 1951.
- SETNIC, BUTNARIU 2010 Setnic, E., Butnariu, V.M., *Cordăreni, dép. de Botoșani; 1965*, in: Butnariu, V.M. (éd.), *Monnaies et parures du Musée Départemental de Botoșani*, CNM IV, Ed. Terra Design, Gura Humorului, 51–62.
- SZWAGRZYK 1990 Szwagrzyk, J.A., *Pieniądz na ziemiach polskich: X–XX w²*, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo, Wrocław [u.a.].
- ȘOVAN 2013 Șovan, O. L., *Repertoriul arheologic al județului Botoșani*, Administrația Fondului Cultural Național, Botoșani.
- TEODOR 2015 Teodor, D. Gh., *Dodești – Vaslui. O așezare din epoca migrațiilor*, Casa Editorială Demiurg, Iași.
- TUDOR *et al.* 1953 TUDOR, D., VULPE, R., VULPE, E., BERLESCU, N., BENE. A., CAZACU, P., BELINDEANU, Z., *Șantierul Corlăteni*, in: SCIV, 4/1–2, 394–436.
- ZAHARIA, PETRESCU–DÎMBOVIȚA, ZAHARIA 1970 Zaharia, N., Petrescu–Dîmbovița, M., Zaharia, Em., *Așezări din Moldova. De la paleolitic pînă în secolul al XVIII-lea*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București.

LIST OF ILLUSTRATIONS

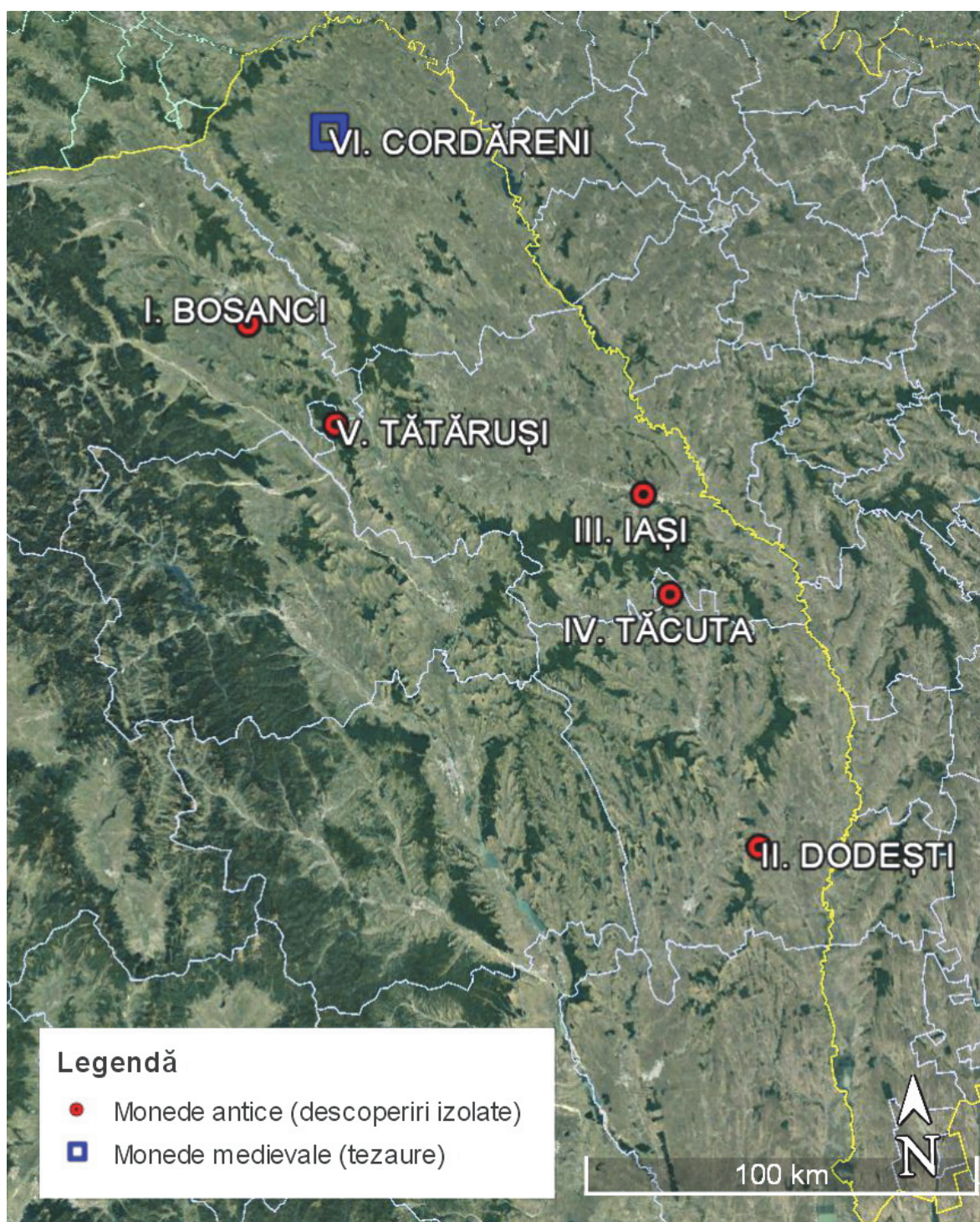
- Pl. I. Coin discoveries from Moldavia (nos. I–VI.6).
- Pl. II. Coin discoveries from Moldavia (nos. VI.7–20).
- Pl. III. The map of coin discoveries: **I. Bosanci** (Suceava county); **II. Dodești** (Vaslui county); **III. Iași** (Iași county); **IV. Tăcuta** (Vaslui county); **V. Tătăruși** (Iași county); **VI. Cordăreni** (Botoșani county) (source: Google EarthPro).

Pl. I. Monede descoperite în Moldova (Nr. I-VI.6).

Pl. II. Monede descoperite în Moldova (Nr. VI.7–20).

Pl. III. Harta descoperirilor monetare: **I. Bosanci** (jud. Suceava); **II. Dodești** (jud. Vaslui); **III. Iași** (jud. Iași); **IV. Tăcuta** (jud. Vaslui); **V. Tătăruși** (jud. Iași); **VI. Cordăreni** (jud. Botoșani) (sursa: Google EarthPro).